

ТЕМА 3. КАЗНАЧЕЙСЬКЕ ОБСЛУГОВУВАННЯ БЮДЖЕТІВ ЗА ДОХОДАМИ

3.1. Загальна характеристика державних доходів.

3.2. Порядок зарахування платежів до загального фонду державного бюджету.

3.3. Порядок зарахування платежів до спеціального фонду державного бюджету

3.1. Загальна характеристика державних доходів

Держава може виконувати свої функції та завдання, передбачені Конституцією, якщо вона має у своєму розпорядженні достатню кількість коштів. Залучення державою коштів, тобто мобілізація державних доходів, є складовою частиною фінансової діяльності держави.

Державні доходи – це сукупність різних видів грошових надходжень до фондів держави, що використовуються нею для виконання завдань і функцій.

Доходи бюджетів утворюються за рахунок надходжень від сплати фізичними і юридичними особами податків, зборів та інших обов’язкових платежів, надходжень з інших джерел, встановлених законодавством України. Ці кошти зосереджуються у централізованих і децентралізованих грошових фондах. Формування цих грошових фондів здійснюється в результаті розподілу і перерозподілу валового внутрішнього продукту.

Залежно від порядку формування системи державних доходів їх можна розподілити на:

централізовані – кошти, які залишаються у розпорядженні держави в процесі розподілу валового внутрішнього продукту та спрямовуються на формування централізованих грошових фондів Державного та місцевих бюджетів, Пенсійного фонду України, Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності, Фонду загальнообов’язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття, Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України, Державного фонду охорони праці, Фонду для здійснення заходів щодо ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи та соціального захисту населення та ін.;

децентралізовані – це доходи, які залишаються у розпорядженні державних підприємств, установ, організацій при розподілі та перерозподілі валового внутрішнього продукту і формуються, головним чином, за рахунок їх прибутку. Основою для їхнього формування є прибутки і доходи державних підприємств, установ, організацій, населення.

Центральне місце у системі доходів держави посідають **доходи бюджетів держави**. Безпосередньо за їхньою допомогою мобілізується основна частка фінансових ресурсів держави під час формування бюджетних і позабюджетних фондів, які необхідні для фінансового забезпечення виконання державою покладених на неї функцій.

Доходи бюджету (відповідно до Бюджетного кодексу) – усі податкові, неподаткові та інші надходження на безповоротній основі, справляння яких передбачено законодавством України (включаючи трансфerti, дарунки, гранти).

Доходи бюджету класифікуються відповідно до статті 9 Бюджетного кодексу України, крім того, наказом Міністерства фінансів України № 11 від 14.01.2011 р. затверджена класифікація доходів бюджету, де кожному доходному джерелу присвоєні відповідні коди).

Доходи Державного бюджету України поділяють на: податкові надходження; неподаткові надходження; доходи від операцій з капіталом; офіційні трансферти.

Податкові надходження визначаються як обов'язкові, безповоротні платежі органам державного управління. Податковими надходженнями визначаються передбачені Податковим кодексом України загальнодержавні та місцеві податки і збори.

Неподаткові надходження порівняно з податковими становлять меншу частку грошових ресурсів у загальному обсязі доходів бюджетів усіх рівнів. Проте вони також мають суттєве значення в реалізації державою своїх функцій та обов'язків, оскільки є додатковим джерелом наповнення дохідної частини державного бюджету та бюджетів самоврядування необхідними фінансовими ресурсами.

Доходи від операцій з капіталом (реалізація основного капіталу, державних запасів товарів, землі та нематеріальних активів) формуються з надходжень від продажу основного капіталу: • надходження коштів від реалізації безгосподарного майна, майна, що за правом спадкоємства перейшло у власність держави і скарбів; • надходження коштів до державного фонду дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння України; державних запасів товарів: • надходження від продажу запасів матеріально-технічних і сировинних ресурсів для розгортання виробництва військової та іншої промислової продукції, надання медичної допомоги; • надходження від продажу запасів сировинних, матеріально-технічних і продовольчих ресурсів (стратегічний резерв); • надходження від продажу матеріально-технічних ресурсів для виконання першочергових робіт під час ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій.

Офіційні трансферти. Для бюджетної системи України, ураховуючи її нерівномірні природні ресурси та економічний потенціал регіонів, важливе значення мають трансферти.

Трансферти є формою перерозподілу частки коштів, що мобілізовані в доходах бюджетів різних рівнів. У складі трансфертів виокремлюють так звані офіційні трансферти; в основному *це платежі з-за кордону*, наприклад поточні надходження від секретаріату ООН за український контингент. До інших трансфертів належать розподільчі податки, *специфічні гранти цільового призначення*, а також генеральні гранти, що не зумовлені конкретними цілями їхнього витрачання.

3.2. Порядок зарахування платежів до загального фонду державного бюджету.

Органи Державної казначейської служби України здійснюють аналітичний облік доходів державного бюджету з кожного виду податків і зборів (обов'язкових платежів) відповідно до бюджетної класифікації доходів. Облік податків і зборів, відповідно до бюджетної класифікації доходів та у розрізі кожного платника, здійснюють органи ДПС.

Платежі до бюджету, які відповідно до Закону України про Державний бюджет України на відповідний рік є доходами загального фонду бюджету, зараховуються безпосередньо на аналітичні рахунки, відкриті в управліннях Казначейства за балансовим рахунком “Надходження до загального фонду державного бюджету” Плану рахунків бухгалтерського обліку виконання державного та місцевих бюджетів.

Інформація щодо надходження та повернення надмірно або помилково сплачених платежів до бюджету одночасно відображається на рахунках, відкритих за балансовим рахунком “Доходи загального фонду державного бюджету”.

Для щоденного перерахування платежів, які надійшли до загального фонду державного бюджету з обласних управлінь до Казначейства (центрального рівень), в обласному управлінні Казначейства відкриваються аналітичні рахунки за балансовим рахунком “Загальний фонд державного бюджету”.

У Казначействі на державному рівні відкриваються аналогічні рахунки за балансовим рахунком для зарахування перерахованих обласними управліннями Казначейства платежів.

Залишки коштів за день (з урахуванням повернень та відшкодувань ПДВ) з аналітичних рахунків за доходами, відкритих за балансовим рахунком "Надходження до загального фонду державного бюджету", у регламентований час засобами програмного забезпечення шляхом формування меморіальних документів перераховуються (списуються) на відповідні рахунки, відкриті за балансовим рахунком, а саме: на перший зараховуються доходи, за рахунок яких здійснюється перерахування дотацій місцевим бюджетам; на другий зараховуються доходи, які відносяться до загального фонду державного бюджету і з яких не здійснюється перерахування дотацій.

Суми коштів, зарахованих на перший рахунок, відкритий за балансовим рахунком 3112, обласні управління Казначейства розподіляють за нормативами, встановленими Законом України про Державний бюджет України на відповідний рік, та цього самого дня у регламентований час перераховують суми дотацій на відповідні рахунки місцевих бюджетів. Інформація щодо перерахування суми дотацій місцевим бюджетам одночасно відображається на рахунках, відкритих за балансовим рахунком 8311 "Кошти, передані органами Міндоходів України із загального фонду державного бюджету місцевим бюджетам Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя".

Дебетовий залишок за рахунком 8311 дає інформацію про перераховану з початку року суму дотацій місцевим бюджетам. Залишки коштів з першого рахунку, відкритого за балансовим рахунком 3112, після відрахування дотацій місцевим бюджетам та з другого рахунку, відкритого за цим самим балансовим рахунком, платіжними дорученнями обласного управління Казначейства у регламентований час перераховуються на відповідні рахунки, відкриті у Казначействі (центрального рівень) за балансовим рахунком 3112. Інформація щодо перерахування суми доходів Казначейству одночасно відображається на рахунках, відкритих за балансовим рахунком 8211 “Кошти загального фонду державного бюджету, передані вищим органам 100 Державної казначейської служби України”. Сума дебетових залишків на рахунках, відкритих за

балансовим рахунком 8211, дає інформацію про суми доходів, перераховані органам Казначейства вищого рівня з початку року.

Повернення помилково або надміру зарахованих платежів до бюджету здійснюється згідно з наказом ДКУ від 10.12.2002 р. № 226 “Про затвердження Порядку повернення коштів, помилково або надміру зарахованих до державного та місцевих бюджетів”, постанов Кабінету Міністрів України від 17 січня 2011 р. № 39 “Порядок взаємодії органів державної податкової служби та органів державної казначейської служби в процесі відшкодування податку на додану вартість” № 845 від 03.08.2011 року “Про затвердження Порядку виконання рішень про стягнення коштів державного та місцевих бюджетів або бюджетних установ”. Повернення надмірно або помилково сплачених платежів до бюджету, які є доходами загального фонду державного бюджету, здійснюється обласними управліннями Державної казначейської служби України на підставі висновків органів Міндоходів України, рішень судових органів, інших органів, що здійснюють контроль за нарахуванням та сплатою платежів тощо. У разі надходження до органу Казначейства рішення судових органів, копія рішення передається відповідному органу Міндоходів за місцем реєстрації платника податків.

Органи Міндоходів України за місцем реєстрації платника передають районному відділенню Казначейства висновки на повернення надмірно або помилково сплачених коштів. Відділення Казначейства готує Реєстр висновків про повернення надмірно або помилково сплачених платежів до бюджету, про відшкодування податку на додану вартість та щоденно засобами внутрішньої платіжної системи (електронного зв'язку) передає його до обласного управління Казначейства.

На підставі електронного реєстру висновків на повернення управління Казначейства своїми платіжними дорученнями перераховує кошти із свого рахунку на поточні рахунки платників 101 податків, відкриті в установах банку, в яких зазначені платники обслуговуються.

Повернення платежів здійснюється з відповідного аналітичного рахунку в межах поточних надходжень за день. У випадках недостатності або відсутності коштів на аналітичних рахунках у цілому по області повернення надмірно або помилково сплачених платежів здійснюється на підставі рішення Казначейства України (центрального рівня). При цьому з рахунку, відкритого за балансовим рахунком 3112, розрахунковим документом Казначейства кошти перераховуються на відповідний рахунок обласного управління, відкритий за балансовим рахунком 3112, з подальшим зарахуванням на аналітичний рахунок, з якого здійснюється повернення.

3.3. Порядок зарахування платежів до спеціального фонду державного бюджету

Платежі до бюджету, які відповідно до Закону України про Державний бюджет України на відповідний рік є доходами спеціального фонду державного бюджету, крім власних надходжень бюджетних установ та організацій, зараховуються на аналітичні рахунки, відкриті в управліннях Казначейства за балансовим рахунком "Надходження коштів спеціального фонду державного бюджету, які направляються на спеціальні видатки" Плану рахунків

бухгалтерського обліку виконання державного та місцевих бюджетів. Інформація щодо коштів, які зараховуються на аналітичні рахунки, відкриті за балансовим рахунком або повертаються з них, одночасно відображається на рахунках, відкритих за балансовим рахунком "Доходи спеціального фонду державного бюджету".

Кредитовий залишок за балансовим рахунком дає інформацію про надходження коштів (з урахуванням повернень платежів) до спеціального фонду державного бюджету і початку року.

Повернення надмірно та(або) помилково сплачених платежів, які надійшли до спеціального фонду державного бюджету, здійснюється обласними управліннями Казначейства на підставі висновків органів Міндоходів України, рішень судових органів, інших органів, що здійснюють контроль за нарахуванням та платою платежів тощо. Кошти повертаються з відповідного аналітичного рахунку в межах поточних надходжень за день.

У разі недостатності або відсутності коштів на відповідних аналітичних рахунках, відкритих для зарахування коштів, які надійшли до спеціального фонду державного бюджету, повернення здійснюється в межах поточних надходжень на відповідні аналітичні рахунки за день в цілому по області. При цьому на аналітичному рахунку, з якого здійснюється повернення, допускається дебетове сальдо.

Для щоденного перерахування платежів, які надійшли до спеціального фонду державного бюджету, управління Казначейства та Державна казначейська служба України (центральний рівень) відкривають рахунки за балансовим рахунком 3122 "Кошти спеціального фонду державного бюджету, які направляються на спеціальні видатки" окремо за кожним видом надходжень. Залишки коштів за день (з урахуванням повернень) з аналітичних рахунків, відкритих за балансовим рахунком 3121 "Надходження до спеціального фонду державного бюджету, які направляються на спеціальні видатки", у встановлений регламентом час засобами програмного забезпечення шляхом формування меморіальних документів перераховуються (списуються) на відповідні рахунки, відкриті за балансовим рахунком 3122 "Кошти спеціального фонду державного бюджету, які направляються на спеціальні видатки".

Обласні управління Державної казначейської служби України відповідно до встановленого регламенту своїми платіжними дорученнями перераховують кошти на рахунки, відкриті у Казначействі за балансовим рахунком 3122. Інформація щодо перерахування суми доходів Казначейству одночасно відображається на рахунках, відкритих за балансовим рахунком 8212 "Кошти спеціального фонду державного бюджету, передані вищим органам Казначейства".

Дебетовий залишок за балансовим рахунком 8212 дає інформацію про кошти спеціального фонду державного бюджету, перераховані з початку року.